

*І. А. Сазонець,
д. е. н., професор, завідувач кафедри державного управління,
документознавства та інформаційної діяльності,
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне*

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

*I. Sazonets,
Prof., Head of the Department of State Management, Documentation and Informatics,
National university of water management and nature resources use*

INNOVATIVE METHODS OF MANAGING THE ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF INFORMATION ECONOMY

У статті проаналізовано напрями діяльності вітчизняних науковців, що досліджували проблеми управління підприємствами в умовах інформаційної економіки, проаналізовано співпрацю підприємств з новими інноваційними структурами — ІТ-кластерами. Виявлено, що ІТ-кластери надають значні переваги для управління сучасним підприємством у сфері маркетингу, зовнішньоекономічної діяльності, фінансів, підготовки кадрів, підвищенні оперативності прийняття рішень. У статті наведено приклад діяльності інжинірингової школи та предмет її співпраці з університетом з метою підготовки кваліфікованих кадрів.

The article analyzes the directions of activity of domestic scientists, who studied the problems of enterprise management in the conditions of the information economy, analyzed the cooperation of enterprises with new innovative structures — IT clusters. It is revealed that IT clusters provide significant advantages for managing a modern enterprise in the field of marketing, foreign economic activity, finance, personnel training, and increased decision-making efficiency. The article gives an example of the activity of the engineering school and the subject of its cooperation with the University in order to train qualified personnel.

Ключові слова: управління, підприємства, інформаційна, економіка, інноваційні, ІТ-кластер, інжинірингові школи, університет, кадри.

Key words: management, enterprise, information, economy, innovation, IT cluster, engineering schools, university, personnel.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Діяльність сучасних підприємств спирається на передові інформаційні технології, комунікації та обмін інформацією. Галузева приналежність підприємства практично не впливає на моделі його функціонування в ринковому середовищі, середовищі міжнародного глобального бізнесу та інформаційному середовищі. Функції підприємства, що пов'язані з організацією виробничого процесу, управлінню фінансами, збутом, маркетингом, рекламою повністю базуються на переробці інформації, контактах з партнерами та підготовкою високоякісних кадрів. Підготовка таких кадрів, які поєднують глибокі професійні економічні, інженерні знання та досконале використання інформаційних технологій є також важливою задачею, яку підприємствами необхідно вирішувати тільки на основі нових інноваційних методів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні наукові праці, що присвячені цій проблематиці необхідно розділити на дві великі групи. Частина науковців розглядають вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємств. До таких науковців слід віднести Антонову С.Є. [3], Бормотенка А.В. [1], Гладченка А.Ю. [6], Сазонець О.М. [7—9], Полякова М.В. [4; 12—14], Ханіна І.Г. [11—14], та ін. Ці науковці досліджували філософські, глобальні, міжнародні, управлінські, фінансові аспекти діяльності корпорацій, підприємств. Внутрішні проблеми функціонування сучасних

підприємств та окремою мірою проблеми функціонування ІТ-підприємств досліджували такі вітчизняні науковці, як Джинджоян В.В. [2], Корбутяк В.І. [3], Лещер Ю.О. [12; 13], Радько Г.О. [5], Сазонець І.А. [3; 6]. Ці науковці сконцентрували свою увагу на проблемах підготовки кадрів для підприємств, прийняття стратегічних рішень в умовах управлінських інформаційних систем, вдосконаленню документообігу в організаціях, економічних та маркетингових питаннях.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є поєднання цих двох напрямів досліджень шляхом виявлення інноваційних методів функціонування підприємств та вирішення багатьох проблем підприємств за рахунок їх співпраці з новими за формою інноваційними інформаційними структурами в умовах інформаційної економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У науковій концепції прийняття рішень значна увага також приділяється економічному, організаційному, правовому та інформаційному факторам у рішенні проблем, які відображені в розвитку ряду методів, наприклад, економічного моделювання, функціонально-вартісного аналізу і багатьох інших.

Сучасні підприємства усіх галузей народного господарства тісно співпрацюють на основі інформаційних технологій з державою, постачальниками, споживача-

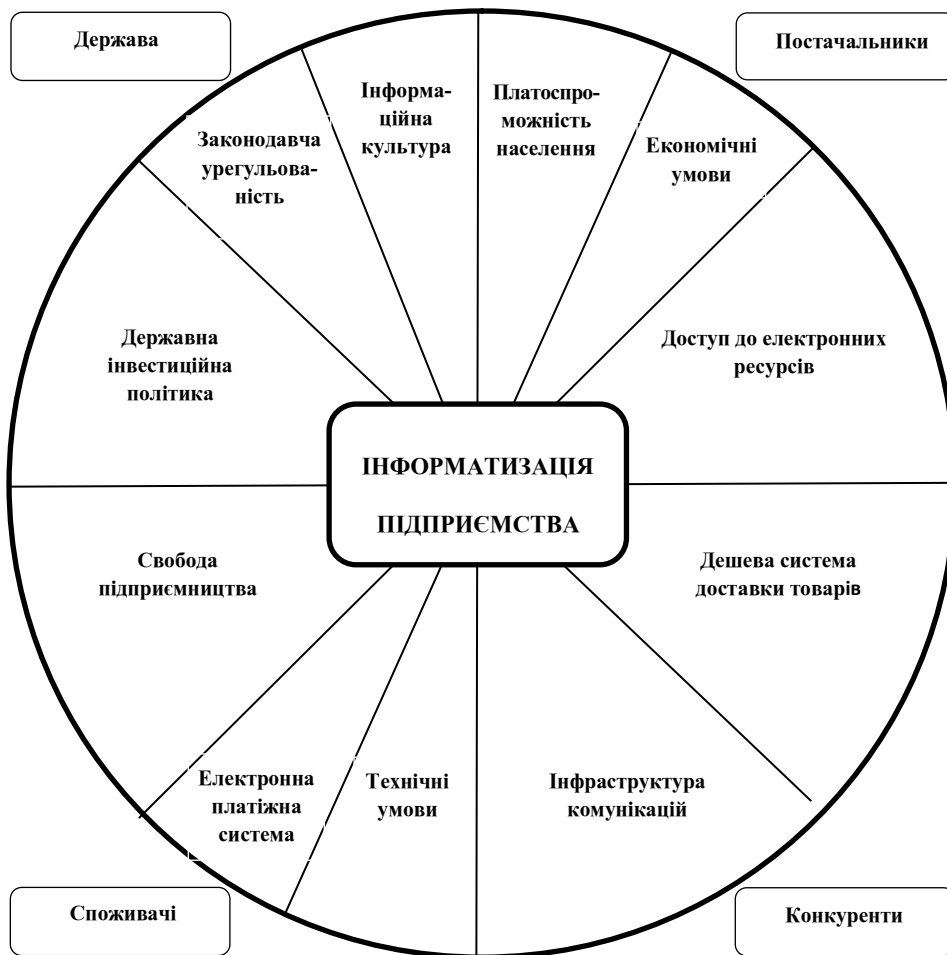

Рис. 1. Умови існування та розвитку інформатизації підприємства

Джерело: на основі досліджень [2; 7—9].

ми, конкурентами. Відповідно до зазначених аспектів у процесі розвитку концепції прийняття рішень на основі використання інформаційних технологій Джинджоюном В.В. виділилися окремі напрями досліджень і систем наукових знань, які стосуються організаційних, інформаційних, технологічних, економічних та інших рішень [2].

На рисунку 1 ми можемо побачити, що сфера застосування інформаційних технологій для менеджменту підприємства дуже різноманітна. Серед нових інноваційних структур, що допомагають підприємствам працювати в нових умовах інформатизації можна визначити ІТ-кластери, які створюються не тільки з метою посилення діяльності ІТ-підприємств, але й для адаптації інших підприємств до вимог інформаційного суспільства.

На теперішній час практично в усіх регіонах України створені нові інноваційні структури — ІТ-кластери. Інформаційні кластери мають у своїй основі стійку систему поширення нових технологій, знань, продукції (інформаційно-технологічну мережу), яка спирається на спільну наукову базу, освітні та інформаційні установи (їх розробки), що дає змогу надавати послуги за світовими стандартами, розширювати ринки збуту продукції. ІТ-підприємства, що є учасниками кластеру мають додаткові конкурентні переваги за рахунок можливості здійснювати внутрішню спеціалізацію й розподіляти функції, залучати фінансові кошти у діяльність та мінімізувати витрати на впровадження інновацій шляхом об'єднання спільних фінансових ресурсів підприємств, що входять у кластер. Ефективність фінансової діяльності в підприємствах кластеру підвищується за рахунок залучення інвестицій від спільної участі в інвестиційних програмах, шляхом участі в конкурсних проектах, що фінансуються у вигляді грантів, шляхом

з університетами, нарощування можливостей залучення інвестицій, особливо венчурних, збільшення темпів інноваційного розвитку, підвищення продуктивності підприємств за рахунок кращого доступу до висококваліфікованої робочої сили, спеціалізованої інформації, кращої мотивації керівників та працівників, розширення доступу до ринків збуту та виходу на зовнішні ринки, спеціалізованих постачальників, технологічних знань; тобто появи синергетичного ефекту зростання (в т.ч. і за рахунок ефекту масштабу).

Освітня діяльність ІТ-кластеру є однією з головних складових його функціонування. В нашій країні всі створені ІТ-кластери мають у своєму складі провідні університети, що готують фахівців ІТ-сфери. Потужний розвиток цієї сфери потребує значної кількості фахівців. Тому кластерні структури активно займають профорієнтаційною роботою з абітурієнтами, співпрацюють з університетами в процесі формування навчальних планів, програм дисциплін, долучаються до участі в практичній підготовці фахівців, розширюють форми комерціалізації освітньої діяльності, надають можливість стажування, посилення практичної підготовки викладачів.

До нових інноваційних структур доцільно віднести інжинірингові школи. Однією з великих ІТ-корпорацій України, що створила мережу інжинірингових шкіл є асоціація Noosphere Ventures. Головна задача Noosphere Engineering School, яку визначено Ханінім І.Г. [11—14] — це здійснення системної взаємодії практиків-виробничників зі студентами та викладачами. В межах спільної діяльності не тільки опановуються прийоми та способи вирішення завдань, але й даються нові можливості для майбутніх підприємців, вчених, винахідників. Об'єднав-

об'єднання фінансових можливостей для забезпечення гарантій при отриманні кредитних ресурсів.

При об'єднанні підприємств у кластери підвищується можливість доступу до інформаційних ресурсів і обміну інформацією щодо різних аспектів діяльності підприємств відповідних галузей; доступу до освітніх, маркетингових, юридичних, консультативних послуг.

Важливою особливістю зазначеного типу кластерів є наявність у їхній структурі гнучких підприємницьких структур — малих підприємств, які дозволяють формувати інноваційні центри зростання регіональної економіки. Кластер є надзвичайно важливим для розвитку малого підприємництва: він сприяє створенню нових підприємств, забезпечує малим фірмам високий ступінь спеціалізації при обслуговуванні конкретної інформаційної ніші, бо при цьому активно відбувається обмін ідеями й передача знань від науковців до підприємців, що, своєю чергою, призводить до збільшення та посилення самого кластера, зростання його конкурентоспроможності на внутрішньому та світовому ринках.

Можливості підприємств кластеру зростають на основі збільшення ступеня використання наявних потужностей, посилення співпраці бізнес-структур

Рис. 2. Спрощена схема концептуальної системи управління підприємством на основі послуг інформатизації

Джерело: складено на основі [2].

ши теорію та практику, школа створює платформу для розкриття творчої потенціалу студентів та молодих спеціалістів.

Цикл занять складається з тренінгів та групових практичних занять, які проводять фахівці Noosphere та практики-дослідники. Програма поділяється на три етапи — теоретичний, практичний та презентаційний. Noosphere Engineering School надає необхідне обладнання та матеріали в рамках підготовки циклів. У учасників програми є можливість виявляти навички генерації ідей, їх розробку та роботу в команді. По закінченню програми всі випускники отримують сертифікати Noosphere Engineering School. Найкращі студенти (за результатами оцінювання менторами та роботою в команді) отримують можливість стати співробітником компанії Noosphere та отримати можливості працевлаштування в провідних корпораціях та на підприємствах.

Однією з інноваційних форм освіти для студентів ІТ та інших спеціальностей Національного університету водного господарства та природокористування є створення інжинірингової школи. В університеті така школа функціонує на партнерських засадах з асоціацією Noosphere. Noosphere Engineering School — це спільний проект компанії Noosphere та провідних університетів України. В рамках проекту топ-менеджери Noosphere діляться зі студентами університетів знаннями і практичним досвідом, а з викладачами та професорським складом університетів — науковими, емпіричними, теоретичними рішеннями. Такий синтез теорії та практики дозволяє створювати та реалі-

зовувати інноваційні ідеї. Noosphere Engineering School — центр досліджень і проектної діяльності, синергія зусиль експертів, студентів та ентузіастів, каталізатор проривних інновацій на стику науки і бізнесу.

Згідно з розглянутими схемами можна запропонувати авторський підхід до розвитку системи управління підприємством на основі його інтеграції в нові інноваційні інформаційні структури (рис. 2).

ВИСНОВКИ

Запропонована система управління діяльністю підприємства включає всі етапи трансформації стратегічного управління виробничою системою, яка спирається на інформаційну природу сучасної економіки та практичні завдання, що стоять перед управлінськими структурами підприємств. Для розробки запропонованої системи в статті було проаналізовано напрями діяльності вітчизняних науковців, що досліджували проблеми управління підприємствами в умовах інформаційної економіки, проаналізовано співпрацю підприємств з новими інноваційними структурами — ІТ-кластерами та виявлено, що ІТ-кластери надають значні переваги для управління сучасним підприємством в сфері маркетингу, зовнішньоекономічної діяльності, фінансів, підготовки кадрів, підвищенні оперативності прийняття рішень. Все більше значення для підготовки кадрів нової генерації для сфери управління підприємствами відіграють такі інноваційні структури, як інжинірингові школи. В статті наведено приклад діяльності інжинірингової школи

Noosphere Engineering School та предмет її співпраці з Національним університетом водного господарства та природокористування з метою підготовки кваліфікованих кадрів для систем управління підприємствами в умовах їх функціонування в інформаційній економіці.

Література:

1. Борматенко М.В. Управління підприємством на основі розвитку комунікативних систем та послуг інформатизації: дис. ... кандидата екон. наук: 08.00.04 / Борматенко М.В. — Рівне, 2015. — 195 с.
2. Джинджоян В.В. Концептуалізація системи управління підприємством на основі послуг інформатизації: дис. ... кандидата екон. наук: 08.00.04 / Джинджоян В.В. — Рівне, 2016. — 185 с.
3. Наукові основи та імплементація світових практик місцевого самоврядування і об'єднання територіальних громад [Текст]: Колективна монографія [Сазонєць І.А., Алейнікова О.І. та ін.]: За наук. ред. д-ра екон. н., проф. І.А. Сазонця. — Рівне: Волин. береги, 2017. — 216 с.
4. Поляков М.В. Основы концепции экономики знаний в работах лауреатов Нобелевской премии по экономике / М.В. Поляков // Бизнес Информ. — 2016. — № 9. — С. 8—14 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2016&abstract=2016_09_0&lang=en&lang=ua&lang=en&lang=ru
5. Радько А.О. Формування інформаційного маркетингового середовища діяльності підприємства: дис. кандидата екон. наук: 08.00.04 / Радько А.О. — Рівне, 2016. — 189 с.
6. Сазонєць І.А., Гладченко А.Ю. Дисипативна модель глобальної рівноваги та аменсалістичні властивості сучасної економіки / І.А. Сазонєць, А.Ю. Гладченко. — Рівне: Волин. береги, 2017. — 212 с.
7. Сазонєць О.М. Інформаційні системи і технології в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю [текст]: навч. посіб. / О.М. Сазонєць. — К.: "Центр учбової літератури", 2014. — 256 с.
8. Сазонєць О.М. Інституційне забезпечення послуг інформатизації: корпоративний та глобальний рівні / О.М. Сазонєць, Ю.А. Малашенко. — Рівне: Вол. береги, 2016. — 228 с.
9. Сазонєць О.М. Глобальні інформаційні та наукометричні системи науково-технологічного розвитку України / О.М. Сазонєць, О.А. Пінчук, С.О. Куницький. — Рівне: Вол. береги, 2015. — 184 с.
10. Сазонєць О.М. Система інформаційного середовища маркетингової діяльності в контексті євроінтеграції / О.М. Сазонєць, А.О. Радько // Інституціоналізація процесів євроінтеграції: суспільство, економіка, адміністрування: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. — Рівне: НУВГП, 2016. — С. 191—192.
11. Ханін І.Г. Теоретико-методологические основы информационной безопасности научно-технологического развития корпоративной экономики / И.Г. Ханін // Инвестиції: практика та досвід. — К.: 2015. — № 22. — С. 42—45.
12. Ханін І.Г. Принципи побудови економіко-організаційної моделі ІТ-підприємства / І.Г. Ханін, М.В. Поляков, Ю.О. Лецер // Мега-тренди світового розвитку та економічні перспективи України: матеріали Міжнар. конференції (30 червня 2016 р., м. Київ). — К., 2016. — С. 42—43.
13. Ханін І.Г. Принципи побудови економіко-організаційної моделі ІТ-підприємства / І.Г. Ханін, М.В. Поляков, Ю.О. Лецер // Мега-тренди світового розвитку та економічні перспективи України: матеріали Міжнар. конференції (30 червня 2016 р., м. Київ). — Київ, 2016. — С. 42—43.
14. Ханін І.Г. Парадигмальні інновації: монографія / І.Г. Ханін, М.В. Поляков. — Д.: Новая идеология, 2016. — 204 с.

References:

1. Bormatenko, M.V. (2015), "Enterprise management based on the development of communicative systems and information services", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Rivne, Ukraine.
2. Dzhindyhoian, V.V. (2016), "Conceptualization of enterprise management system on the basis of informatization services", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Rivne, Ukraine.
3. Sazonets', I.L. and Alejnukova, O.I. (2017), Naukovi osnovy ta implementatsiia svitovykh praktyk mistsevoho samovriaduvannia i ob'iednannia terytorial'nykh hromad [Scientific fundamentals and implementation of world practices of local self-government and association of territorial communities], Volyns'ki oberehy, Rivne, Ukraine.
4. Poljakov, M.V. (2016), "Fundamentals of the concept of the knowledge economy in the works of the Nobel Prize winners in economics", Biznes-inform, vol. 9, pp. 8—14, available at: http://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2016&abstract=2016_09_0&lang=en&lang=ua&lang=en&lang=ru (Accessed 28 March 2018).
5. Rad'ko, A.O. (2016), "Formation of information marketing environment of the enterprise", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Rivne, Ukraine.
6. Sazonets', I.L. and Hladchenko, A.Yu. (2017), Dysypatyvna model' hlobal'noi rovnovahy ta amensalistychni vlastyvyosti suchasnoi ekonomiky [Dissipative model of global equilibrium and amensial properties of the modern economy], Volyns'ki oberehy, Rivne, Ukraine.
7. Sazonets', O.M. (2014), Informatsijni systemy i tekhnolohii v upravlinni zovnishn'oeconomichnoiu diial'nistiu [Information systems and technologies in the management of foreign economic activity], Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
8. Sazonets', O.M. (2016), Instytutysijne zabezpechennia posluh informatyzatsii: korporatyvnyj ta hlobal'nyj rivni [Institutional provision of informatization services: corporate and global levels], Volyns'ki oberehy, Rivne, Ukraine.
9. Sazonets', O.M. (2015), Hlobal'ni informatsijni ta naukometrychni systemy naukovo-tekhnolohichnoho rozvytku Ukrainy [Global informational and scientific-scientific systems of scientific and technological development of Ukraine], Volyns'ki oberehy, Rivne, Ukraine.
10. Sazonets', O.M. (2016), "System of the informational environment of marketing activity in the context of European integration", Instytutsionalizatsiia protsesiv ievrointehratsii: suspil'stvo, ekonomika, administruvannia [Institutionalization of the processes of European integration: society, economy, administration], Zbirka materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Collection of materials of the International scientific and practical conference], NUVHP, Rivne, Ukraine, pp. 191—192.
11. Khanin, I.H. (2015), "Theoretical and methodological foundations of information security of scientific and technological development of corporate economy", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 22, pp. 42—45.
12. Khanin, I.H. (2016), "Principles of construction of the economic-organizational model of the IT enterprise", Meha-trendy svitovoho rozvytku ta ekonomichni perspektyvy Ukrainy [Mega-trends of world development and economic prospects of Ukraine], Materily mizhnarodnoi konferentsii [Materials of international conference], Kyiv, Ukraine, 30 June 2016, pp. 42—43.
13. Khanin, I.H. (2016), "Principles of construction of the economic-organizational model of the IT enterprise", Meha-trendy svitovoho rozvytku ta ekonomichni perspektyvy Ukrainy [Mega-trends of world development and economic prospects of Ukraine], Materily mizhnarodnoi konferentsii [Materials of international conference], Kyiv, Ukraine, 30 June 2016, pp. 42—43.
14. Khanin, I.H. (2016), Paradigmal'nye innovacii [Paradigmatic innovations], Novaja ideologija, Dnipro, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2018 р.